

وزارت جهاد کشاورزی
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی
موسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور - پژوهشکده میگوی کشور

عنوان:

پایش وضعیت برداشت ماهیان شیر و قباد در
خلیج فارس (استان بوشهر) بر پایه زیست‌سنجی

مجری:

مهرزاد کشاورزی فرد

شماره ثبت

۶۷۵۰۴

وزارت جهاد کشاورزی
سازمان تحقیقات، آموزش و ترویج کشاورزی
موسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور - پژوهشکده میگوی کشور

عنوان طرح/پروژه: پایش وضعیت برداشت ماهیان شیر و قباد در خلیج فارس (استان بوشهر) بر پایه زیست‌سنجی

کد مصوب: ۱۲-۸۰-۱۲-۰۶۳-۰۰۰۳۵-۰۰۰۸۵۲

نام و نام خانوادگی نگارنده/نگارندگان: مهرزاد کشاورزی فرد

نام و نام خانوادگی مجری مسئول (اختصاص به پروژه ها و طرحهای ملی و مشترک دارد) : -

نام و نام خانوادگی مجری: مهرزاد کشاورزی فرد

نام و نام خانوادگی همکار(ان): غلام مرادی، علی مبرز، مسلم شریفی نیا، سید امین اله تقوی مطلق، آرزو

وهاب نژاد، رضا نوری دفرازی، ابوذر حبیبی، مجتبی پولادی، جواد اندخس، سهراب قاسم زاده، غلامرضا

جعفر ابراهیمی، ناهید پورعباس تحویل‌داری

نام و نام خانوادگی مشاور(ان): -

محل اجرا: استان بوشهر

تاریخ شروع: ۱۴۰۰/۰۷/۱

مدت اجرا: ۲ سال و ۹ ماه

ناشر: موسسه تحقیقات علوم شیلاتی کشور

تاریخ انتشار: سال ۱۴۰۴

حق چاپ برای مؤلف محفوظ است. نقل مطالب، تصاویر، جداول، منحنی ها و نمودارها با ذکر مأخذ بلامانع است.

«سوابق طرح یا پروژه و مجری مسئول / مجری»

طرح/پروژه: پایش وضعیت برداشت ماهیان شیر و قباد در خلیج

فارس (استان بوشهر) بر پایه زیست‌سنجی

کد مصوب: ۱۲-۸۰-۱۲-۰۶۳-۰۰۰۳۵-۰۰۰۸۵۲

شماره ثبت (فروست): ۶۷۵۰۴ تاریخ: ۱۴۰۴/۰۴/۰۷

با مسئولیت اجرایی جناب آقای مهرزاد کشاورزی فرد دارای مدرک

تحصیلی دکتری تخصصی در رشته علوم دریایی است.

پروژه توسط داوران منتخب بخش بیولوژی و ارزیابی ذخایر آبزیان در

تاریخ ۱۴۰۴/۰۳/۰۴ مورد ارزیابی و با رتبه خوب تأیید گردید.

در زمان اجرای پروژه، مجری در:

ستاد ☐ پژوهشکده ☒ مرکز ☐ ایستگاه ☐

با سمت عضو هیئت علمی در پژوهشکده میگوی کشور مشغول بوده

است.

عنوان	«فهرست مندرجات»	صفحه
چکیده.....		۱
۱- مقدمه.....		۲
۱-۱- پراکنش ماهی شیر (<i>SCOMBEROMORUS COMMERSON</i>).....		۲
۱-۲- پراکنش ماهی قباد (<i>SCOMBEROMORUS GUTTATUS</i>).....		۳
۱-۳- زیست شناسی ماهی شیر.....		۴
۱-۴- زیست شناسی ماهی قباد.....		۴
۱-۵- وضعیت صید و ذخایر ماهی شیر.....		۵
۱-۶- وضعیت صید و ذخایر ماهی قباد.....		۵
۱-۷- سوالات تحقیق.....		۶
۱-۸- فرضیات تحقیق.....		۶
۱-۹- اهداف تحقیق.....		۶
۲- پیشینه تحقیق.....		۷
۳- مواد و روش ها.....		۱۰
۳-۱- جمع آوری داده ها.....		۱۰
۳-۲- محاسبه شاخص های جمعیت ماهی شیر و قباد.....		۱۱
۳-۳- روش تجزیه و تحلیل آماری داده ها.....		۱۵
۴- نتایج و بحث.....		۱۶
۴-۱- داده های توصیفی اطلاعات زیست سنجی ماهی شیر و قباد.....		۱۶
۴-۲- روابط طول و وزن ماهی شیر و قباد از سال ۱۴۰۰ تا ۱۴۰۲ به تفکیک گونه در هر منطقه.....		۱۷
۴-۳- بحث.....		۴۱
۴-۱- شاخص های مرگ و میر.....		۴۱
۴-۲- منحنی های رشد.....		۴۱
۴-۳- بلوغ جنسی.....		۴۲
۴-۴- توزیع طولی ماهی شیر و قباد.....		۴۲
۴-۵- مدیریت و حفاظت.....		۴۳
۴-۶- پیشنهادها برای بهره برداری از ذخایر ماهی شیر و قباد.....		۴۳
۴-۷- نکات مدیریتی.....		۴۴

۴۵		۵-جمع بندی نهایی
۴۶		منابع
۴۹		چکیده انگلیسی

چکیده

خلیج فارس به عنوان یک منطقه زیست محیطی با شرایط مطلوب، میزبان گونه های متعددی از آبزیان مناطق گرمسیری و نیمه گرمسیری است. در این منطقه، تون ماهیان به ویژه ماهی های شیر (*Scomberomorus commerson*) و قباد (*Scomberomorus guttatus*) از اهمیت ویژه ای برخوردارند، زیرا علاوه بر ارزش تجاری، نقش مهمی در اکوسیستم های دریایی ایفا می کنند. تحقیق حاضر با هدف بررسی شاخص های جمعیتی، رشد، و وضعیت صید ماهیان شیر و قباد در آب های استان بوشهر انجام شده است. در این پژوهش، نمونه برداری از اسفند ماه ۱۴۰۰ تا اسفند ماه ۱۴۰۲ به مدت دو سال از مناطق صیدگاهی بندر دیر و بندر بوشهر انجام شد. برای تعیین شاخص های رشد از توزیع فراوانی طول کل و معادلات رشد فون برتلانفی استفاده گردید. نتایج نشان می دهند که طول بی نهایت (L_{∞}) برای ماهی شیر دیر برابر ۱۴۹/۹۹ و برای شیر بوشهر ۱۸۹/۹۹ سانتی متر و برای ماهی قباد دیر ۸۹/۹۶ و برای قباد بوشهر ۸۷/۸۴ سانتی متر تخمین زده شده است. همچنین، ضریب رشد (K) برای ماهی شیر دیر برابر با ۰/۱۳، شیر بوشهر ۰/۰۶۸ سال^{-۱} و برای ماهی قباد دیر ۰/۳، قباد بوشهر ۰/۲۸ سال^{-۱} برآورد گردید. سن در طول صفر (t_0) برای ماهی شیر دیر ۰/۲۴-، شیر بوشهر ۰/۱۱- و برای ماهی قباد دیر ۰/۶۰-، قباد بوشهر ۰/۵۴- به دست آمد. علاوه بر این، برآوردهای ضریب شدت صید (Z)، مرگ و میر طبیعی (M) و مرگ و میر ناشی از صید (F) نشان دهنده فشار بالای صید بر هر دو گونه است. طول بلوغ جنسی (LM_{50}) برای گونه های ماهی شیر و قباد در منطقه بوشهر و دیر به ترتیب ۸۳/۶ و ۴۰ سانتی متر تخمین زده شد. این نتایج نشان می دهند که برای حفظ پایداری جمعیت این گونه ها، باید حداقل طول مجاز صید بیشتر از این مقادیر در نظر گرفته شود. همچنین، با توجه به تأثیر صید ترال کشی در فصل صید میگو، قوانین سختگیرانه تری برای جلوگیری از صید ماهیان نابالغ اعمال شود. نتایج بر ضرورت اعمال تدابیر مدیریتی برای کاهش فشار صید و بهبود وضعیت ذخایر ماهی های شیر و قباد در این منطقه تأکید دارند. در نهایت، ارزیابی ذخایر و مدیریت منابع از طریق داده های فراوانی طولی در کنار تخمین های رشد، به عنوان ابزارهای کلیدی برای پایداری زیستی و اقتصادی ماهی های شیر و قباد در این منطقه پیشنهاد می شود.

کلمات کلیدی: ماهی شیر، ماهی قباد، رشد، شاخص های جمعیتی، صید بی رویه، مدیریت منابع، استان بوشهر، خلیج

فارس